

بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران در امر آموزش

نازنین عباسی^۱، نفیسه شیبانی^۲، محبوبه صفری^۳

^۱ کارشناسی روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد ایران. (نویسنده مسئول)

^۲ مدرس گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد طبس، طبس، ایران.

^۳ دانشجوی کارشناسی روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند، بیرجند، ایران.

چکیده

خلاقیت ذهنی و ذهنیت فلسفی مدیران و معلمان از عوامل تأثیرگذار بر بهبود کیفیت نظام آموزشی می باشد. از سویی دیگر این دو عامل به مدیران و دبیران کمک می کند تا در برخورد با مسائل و مشکلات سازمان از خودمحموری، یکجانبه‌نگری و جمود فکری مصون بمانند و با ارائه راهکارهای جدید بتوانند بر مسائل آموزشی سنت‌گرای غلط و تندروری جدید فائق آیند و جهت آموزش را در مسیر صحیح خود هدایت نمایند. هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران در امر آموزش می باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل ۹۰ نفر از دبیران و مدیران مدارس مقطع متوسطه دوم شهرستان طبس بوده است. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه پرسشنامه ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران استفاده شده است. تجزیه تحلیل داده ها توسط آزمون پیرسون در نرم افزار SPSS انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که خلاقیت دبیران رابطه معناداری با ذهنیت فلسفی و مولفه های آن دارد.

واژه‌های کلیدی: ذهنیت فلسفی، خلاقیت دبیران، دانش آموزان، آموزش و پرورش

۱. مقدمه

تفکر و مهارت درست اندیشیدن، ازجمله مسائل مهمی است که از دیرباز ذهن اندیشمندان را به خود مشغول کرده، تفکر یکی از مسائل اساسی تربیت می باشد که برای پرورش آن ابزارهایی لازم است، یکی از این ابزارها، داشتن ذهن فلسفی است که افراد را در تفکر صحیح و منطقی کمک می کند [۱]. ذهنیت فلسفی چیست؟ نگرش به شیوه ذهنیت فلسفی، خود یک پدیده نو، در تاریخ نگرش ها است، وقتی فهرست نگرش های متعدد، به طور مثال نگرش علمی تیلور، بوروکراسی ماکس وبر، اداری فایول و تصمیم گیری سایمون را در نظر می گیریم، ملاحظه می کنیم که هر یک از این نظریه ها، به تمام عناصری که یک سازمان را سازماندهی می کنند، پرداخته اند، اما با تأکید بر محوریت یک نمود از عناصر مربوطه؛ بنابراین در هر فلسفه یا نظریه یکی از نمودهای عنصری از عناصر مورد تأکید قرار می گیرد، به این صورت، تفاوت در نگرشها پدید می آید. این تفسیر، تفکر را برای بیان یک ابر فلسفه یا ابر نظریه برمی انگیزد که بتواند، برای توجیه منطقی رفتار مناسب، به همه این تأکیدات و نگرش ها توجه کند و در برخورد با موضوع، بهترین انتخاب را به عمل آورد؛ بنابراین باید به همه امور، با ذهنیت فلسفی توجه کرد. می توان ارکان یک سازمان را با این نگرش نظم داد و همه عناصر را هماهنگ ساخت [۲]. ذهنیت فلسفی توانایی ها و ویژگی های ذهن است که به تفکر صحیح فرد کمک می کند و او را به قضاوت های صحیح عادت می دهد [۱]. ذهن فلسفی، به معنای تفکر فلسفی است و برای آن سه کارکرد مطرح شده است که عبارتند از ۱. کارکرد نظری: که به معنای آنکه فرد چارچوبی برای اندیشه های خود بیابد و به آنها نظام خاصی ببخشد. ۲. کارکرد تحلیلی: به این معنا که فرد مفاهیم و واژه ها را تفسیر مجدد می کند. ۳. کارکرد دستوری: یعنی برای بایدها و نبایدها معیارهای ارزش گذاری مناسبی ایجاد کند. میزان ذهنیت فلسفی افراد از عوامل تأثیرگذار بر بهبود کیفیت قضاوت آن هاست زیرا این عامل فرد را قادر می سازد: اولاً در برخورد با مسائل و مشکلات از خودمحوری، یکجانبه گیری و جمود فکری مصون بماند و وی را قادر به شناخت صحیح و اصولی نماید. ثانیاً به افراد این توانایی را می دهد که با ارائه راهکارهای تازه و جدید بتواند بر مسائل سنت گرای غلط و تندروی جدید فائق آید و جهت را در مسیر صحیح خود هدایت نماید [۳]. اسمیت برای ذهن فلسفی سه بعد و برای هر بعد چهار نشانه یا خصوصیت به شرح ذیل قائل شده است:

الف) جامعیت: نشانه های آن این است که فرد: ۱) موارد خاص را در یک زمینه وسیع باهم مرتبط می سازد. به عبارت دیگر سعی می کند تصویر بزرگ را ببیند. ۲) در برخورد با مسائل رابطه آنها را باهدف های اساسی یا ایده آله و آرمانهایی که تحقق آنها در آینده امکان دارد در نظر می گیرد. ۳) برای نظریات قابل تعمیم تلاش می نماید اما چنین نظریاتی را از مطالعه همه جزئیات و جمع آوری خصوصیات مشترک آنها استخراج نمی کند. بلکه از طریق بررسی و تحلیل چند مورد، قاعده کلی درست می کند که به طور وسیع همه جنبه های این امور را تبیین نماید. ۴) در مقابل عقاید و افکار مختلف سعه صدر نشان می دهد [۱].

ب) تعمق: نشانه های این بعد شامل این است که فرد: ۱) اموری که برای دیگران مسلم فرض می شود را مورد سؤال قرار می دهد. ۲) از راه ژرف اندیشی جنبه اساسی مسائل را تشخیص می دهد و در برخورد با هر نظریه، اصول و مبانی آنها را مشخص می نماید. ۳) از آنچه می بیند چیزهای نامحسوس را استخراج می نماید و به معانی تلویحی و ربط امور حساس می باشد. ۴) در اجرای تعمق، از روش فرضیه ای قیاسی به جای روش استقرائی استفاده می نماید. بدین گونه که فرد ضمن برخورد با یک یا چند مورد به تدوین فرضیه می پردازد و در شرایط خاصی فرضیه را به عنوان امر کلی به موارد گوناگون تعمیم می دهد [۱].

ج) قابلیت انعطاف پذیری: نشانه های این جنبه از ذهن فلسفی اینکه فرد: ۱) دچار جمود روانشناختی نمی گردد. ۲) عقاید و افکار را بدون اینکه تحت تأثیر منابع آنها قرار بگیرد ارزیابی می کند. ۳) مسائل را از جهات متعدد مورد بررسی قرار می دهد و میان امور متضاد و متناقض فرق می گذارد. ۴) در قضاوت ها جنبه احتیاط را رعایت می کند و از قطعی و یقینی کردن عقاید پرهیز می نماید. به طور کلی فرد دارای ذهنیت فلسفی، تمامی اعمال و رفتارهای خود را با شاخص های فوق

محک می‌زند [۱]. بر اساس مطالعات انجام شده در موضوع ذهنیت فلسفی مدیران و معلمان [۴-۶] که پیشگام همه آنها، آثار اسمیت است. افرادی که دارای ذهنیت فلسفی بالایی هستند، خصوصیات از خود نشان می‌دهند که می‌توان آنها را در سه بعد جامعیت، تعمق و انعطاف‌پذیری گروه‌بندی کرد. این افراد همواره در جامعه‌ی ت بخشیدن به اندیشه‌هایشان تلاش می‌کنند، مسائل را در ارتباط با زمینه‌ای وسیع و مرتبط با هدفهای دراز مدت می‌بینند، امور بدیهی را مورد سؤال قرار داده و به شانس خود برای حرکت به ماورای تعصبات جاهلانه، جانبداریهای شخصی و تصورات کلیشه‌ای می‌افزایند. همچنین از انعطاف‌پذیری که با نواندیشی، دگربینی و خلاقیت همراه است، برخوردار بوده و مسائل را از شقوق و جنبه‌های متعدد بررسی می‌کنند. بنابراین برخورداری از ذهنیت فلسفی می‌تواند تمام ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری افراد را تحت تأثیر قرار دهد [۷-۸]. داشتن بینش، بصیرت و ارزش، اگرچه در سایر سازمانها و مدیریت‌ها کاربرد دارد، ولی در سازمانهای آموزشی، کاربرد بیشتری دارد. از اینرو در پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران در امر آموزش پرداخته شده است.

۲. پیشینه پژوهش

تاکنون تحقیقات متنوعی در زمینه‌های ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران مورد بررسی قرار گرفته است. پوررضا و همکاران [۹] در تحقیقات خود به بررسی تأثیر آموزش ذهنیت فلسفی بر افزایش اثربخشی شیوه آموزش مجازی دانشجویان دانشگاه پیام نور پرداختند. نتایج آنها نشان داده است که تفاوت معناداری بین دو گروه آزمایش و کنترل در تأثیر آموزش ذهنیت فلسفی بر اثربخشی شیوه آموزش مجازی وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که با آموزش و تقویت ذهنیت فلسفی دانشجویان جامعه هدف، می‌توان اثربخشی دوره‌های آموزش مجازی را در آنها افزایش داد. کریمی و بهرنگ [۱۰] در تحقیقات خود به بررسی پیش‌بینی کیفیت تدریس معلمان بر اساس ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی پرداختند. نتایج آنها نشان داده است که همبستگی بین سرمایه روانشناختی و ذهنیت فلسفی معلمان با ۰/۱۸ و ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۰/۱۴ بوده که می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می‌باشد، ولی همبستگی بین سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۰/۷ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد، معنادار نمی‌باشد. جعفریان یسار و همکاران [۱۱] در تحقیقات خود به بررسی رابطه ذهنیت فلسفی و مدیریت دانش در مدیران و معلمان دوره ابتدایی پرداختند. نتایج آنها نشان داده است که معلمان و مدیران دارای ذهنیت فلسفی، در حوزه مدیریت دانش و خصوصاً در مؤلفه خلق دانش، عملکرد معناداری را از خود نشان دادند. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که ذهنیت فلسفی، تبیین‌کننده مناسب و معناداری برای خلق دانش مدیران و معلمان خواهد بود. قاضی و مرادی [۱۲] به بررسی ذهنیت فلسفی مدیران آموزشی شهرستان شهرکرد پرداختند. بدین منظور برای اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق از پرسشنامه اسمیت استفاده نمودند. جامعه تحقیق را کلیه مدیران آموزشی شهرستان شهرکرد در نظر گرفتند. نتایج نشان داد که میزان ذهنیت فلسفی مدیران مدارس بالاتر از میانگین متوسطه است. مهم‌ترین نتیجه تحقیق حاضر این است که با تقویت جامعیت، تعمق و انعطاف‌پذیری مدیران آموزشی می‌توان ذهنیت فلسفی آنان را افزایش داد. سلطانی و کوشی [۱۳] به پیش‌بینی کیفیت تدریس اعضای هیئت‌علمی بر اساس ذهنیت فلسفی و انگیزش شغلی آنان بین اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان پرداختند. نتایج نشان داد؛ ذهنیت فلسفی و انگیزش شغلی اعضای هیئت‌علمی به طور مثبت و معنادار قادر به پیش‌بینی کیفیت تدریس آنان می‌باشد. همچنین ذهنیت فلسفی اعضای هیئت‌علمی می‌تواند انگیزش شغلی آنان را به طور مثبت و معنادار پیش‌بینی نماید. رابطه خطی مثبت و معنادار بین ابعاد ذهنیت فلسفی (جامعیت، تعمق و انعطاف‌پذیری) با کیفیت تدریس اعضای هیئت‌علمی وجود دارد و این سه بعد از ذهنیت فلسفی قادر به پیش‌بینی کیفیت تدریس استادان هستند. مطالعه بهرنگی و همکاران [۱۴] با عنوان بررسی رابطه ذهنیت فلسفی مدیران با روحیه دبیران در مدارس متوسطه برای پذیرش الگوی مدیریت آموزش علوم نشان داد؛ بین ذهنیت فلسفی مدیران با روحیه الگوپذیری دبیران، همچنین بین مؤلفه‌های جامعیت، تعمق و انعطاف‌پذیری مدیران با روحیه الگوپذیری دبیران، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که بعد جامعیت، با ضریب بتای ۰/۴۳، سهم معناداری در پیش‌بینی روحیه الگوپذیری دبیران دارد. در پژوهشی دیگر با عنوان بررسی

رابطه ذهنیت فلسفی مدیران با عملکرد دبیران مدارس متوسطه تهران نشان داده شده است که $73/8$ درصد مدیران دارای ذهنیت فلسفی متوسط هستند. بین ذهنیت فلسفی مدیران و عملکرد دبیران با سطح اطمینان 95 درصد و ضریب همبستگی $0/381$ رابطه معناداری وجود دارد. همچنین تحلیل مدل رگرسیونی نشان داد که ذهنیت فلسفی مدیران توانسته $14/5$ درصد، واریانس متغیر عملکرد دبیران را پیش بینی کند که بعد انعطاف پذیری و جامعیت ذهنیت فلسفی بیشترین تأثیر را بر شاخص های عملکرد دبیران دارد [۱۵]. بیدختی و همکاران [۱۶] در تحقیق خود با عنوان بررسی رابطه خلاقیت و میزان ذهنیت فلسفی در مدیران مدارس دوره ابتدایی و متوسطه نشان داد، رابطه معنادار، مثبت و مستقیمی بین خلاقیت و ذهنیت فلسفی و ابعاد آن وجود دارد. همچنین رابطه معناداری بین خلاقیت با متغیرهای جمعیت شناسی وجود دارد. طالب پور و همکاران [۱۷] در پژوهشی با عنوان بررسی و مقایسه ذهنیت فلسفی مدیران، مربیان و سرپرستان تیم های ورزشی دانشگاه های سراسر ایران نشان داد؛ مدیران، مربیان و سرپرستان از نظر ذهنیت فلسفی در حد متوسط قرار دارند. با این حال، مقایسه این سه گروه نشان داد که مدیران ذهنیت فلسفی بالاتری دارند. از طرف دیگر در مقایسه ابعاد سه گانه ذهنیت فلسفی، نمونه تحت بررسی در بعد تعمق دارای میانگین بهتری نسبت به ابعاد دیگر ذهنیت فلسفی بود. تاکنون تحقیقات مختلفی در زمینه های ذهنیت فلسفی و خلاقیت انجام شده است. از اینرو در این پژوهش ما به صورت مطالعه موردی به بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران در شهرستان طبس پرداخته ایم و فرضیات زیر را برای مدل پژوهش لحاظ نموده ایم:

فرضیه اصلی:

بین ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران در امر آموزش رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیات فرعی:

۱- بین جامعیت از ابعاد متغیر ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران رابطه معناداری وجود دارد.

۲- بین تعمق از ابعاد متغیر ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران رابطه معناداری وجود دارد.

۳- بین انعطاف پذیری از ابعاد متغیر ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران رابطه معناداری وجود دارد.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به لحاظ هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری مورد بررسی ۹۰ نفر مدیران و دبیران مقطع متوسطه دوم شهرستان طبس بوده که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول تحصیل بوده اند. روش نمونه گیری تصادفی و ابزار جمع آوری اطلاعات در این پژوهش دو پرسشنامه ذهنیت فلسفی (اسمیت، ۱۹۶۵) و خلاقیت دبیران (تورجی پور، ۱۳۸۸) استفاده شده است. به منظور بررسی روایی، پرسشنامه ها در اختیار صاحب نظران و اساتید دانشگاه قرار گرفت تا سوالات پرسشنامه را مطالعه و میزان مطابقت هر سوال را با هدف مربوطه بررسی نمایند. از اینرو سوالاتی که درباره روایی محتوایی آنها تردید بود، مورد بازنگری قرار گرفت. در این پژوهش برای پایایی پرسشنامه ها از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب کل پایایی سوالات پرسشنامه $0/938$ می باشد که به لحاظ آماری و در سطح خطای 5 درصد معنی دار بوده است. ضرایب آلفای هر پرسشنامه به تفکیک در جدول ۱ بیان شده است. پس از جمع آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده ها با نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ انجام شد.

جدول ۱- ضرایب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تعداد سوال	ضریب آلفا کرونباخ
خلاقیت دبیران	۱۹	$0/821$
ذهنیت فلسفی	۳۰	$0/905$
ضریب کل	۴۹	$0/938$

۴. یافته های پژوهش

در این بخش یافته های تحقیق در دو بخش یافته های توصیفی و یافته های تحلیلی ارائه شده است.

۱.۴. یافته های توصیفی پژوهش

نتایج حاصل از تحلیل داده های تحقیق در جدول ۲ نشان می دهد که تعداد ۱۱ نفر معادل ۱۲/۲ درصد جمعیت آماری را افراد ۲۰ الی ۳۰ سال، تعداد ۲۹ نفر معادل ۳۲/۲ درصد جمعیت آماری را افراد ۳۱ الی ۴۰ سال، تعداد ۳۹ نفر معادل ۴۳/۳ درصد جمعیت آماری را افراد ۴۱ الی ۵۰ سال و تعداد ۱۱ نفر معادل ۱۲/۲ درصد جمعیت آماری را افراد ۵۱ سال به بالا تشکیل داده اند.

جدول ۲- توزیع فراوانی سن جامعه آماری

سن	تعداد	درصد	درصد تراکمی
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۱	۱۲/۲	۱۲/۲
۳۱ تا ۴۰ سال	۲۹	۳۲/۲	۴۴/۴
۴۱ تا ۵۰ سال	۳۹	۴۳/۳	۸۷/۸
۵۰ سال به بالا	۱۱	۱۲/۲	۱۰۰
کل	۹۰	۱۰۰	

همچنین نتایج تحلیل فراوانی تحصیلات جامعه آماری در جدول ۳ بیان شده است که تعداد ۴۷ نفر از جمعیت آماری معادل ۵۲/۲ درصد را دارندگان مدرک لیسانس و تعداد ۳۸ نفر از جمعیت آماری معادل ۴۲/۲ درصد را دارندگان مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر تشکیل داده اند.

جدول ۳- توزیع فراوانی متغیر تحصیلات

تحصیلات	تعداد	درصد	درصد تراکمی
لیسانس	۴۷	۵۲/۲	۵۲/۲
فوق لیسانس	۳۸	۴۲/۲	۹۴/۴
دکتری	۵	۵/۶	۱۰۰
کل	۹۰	۱۰۰	

همچنین توصیف متغیرهای پژوهش در جدول ۴ بیان شده است.

جدول ۴- توصیف متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	میان	مد	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین
ذهنیت فلسفی	۹۰	۳/۵۵۷۴	۳/۵۰۰۰	۳/۴۷	۰/۴۶۲۵۸	۲/۲۳	۴/۵۳
خلاقیت دبیران	۹۰	۳/۵۲۶۹	۳/۵۲۶۳	۳/۴۷	۰/۴۴۴۱۸	۲/۳۲	۴/۵۳

۲.۴. یافته های تحلیلی پژوهش

به منظور بررسی فرضیات پژوهش، ابتدا باید شرط نرمال بودن داده ها توسط آزمون کولموگروف اسمیرنوف بررسی نمود. زیرا در صورت نرمال بودن توزیع داده ها باید از آزمون های پارامتریک برای تحلیل فرضیه های پژوهش استفاده نمود و در صورت

غیر نرمال بودن داده ها باید از آزمون ها ناپارامتریک استفاده نمود. نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف در جدول ۵ بیان شده است.

جدول ۵- نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

تعداد	ذهنیت فلسفی	خلاقیت دبیران
۹۰	۹۰	۹۰
۳/۵۵۷۴	۳/۵۲۶۹	میانگین
۰/۲۹۶	۰/۳۲۳	سطح معناداری

باتوجه به نتایج جدول فوق مشاهده می شود که سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ بوده و داده ها دارای توزیع نرمال هستند. بنابراین برای تحلیل فرضیات پژوهش باید از آزمون های پارامتریک استفاده نمود. در این پژوهش به منظور بررسی فرضیات پژوهش از آزمون پیرسون برای همبستگی متغیرهای پژوهش استفاده شده است. نتایج همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۶ بیان شده است.

جدول ۶. نتایج همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش

آزمون پیرسون		خلاقیت دبیران	ذهنیت فلسفی	جامعیت	تعمق	انعطاف پذیری
خلاقیت دبیران	ضریب همبستگی	۱	۰/۹۶۹**	۰/۸۷۳**	۰/۹۶۰**	۰/۸۲۶**
	سطح معناداری	-	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
ذهنیت فلسفی	ضریب همبستگی	۰/۹۶۹**	۱	۰/۸۷۴**	۰/۹۵۳**	۰/۹۰۸**
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	-	۰/۰۸۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
جامعیت	ضریب همبستگی	۰/۸۷۳**	۰/۸۷۴**	۱	۰/۷۷۷**	۰/۶۲۳**
	سطح معناداری	۰/۰۰۱	۰/۰۸۶	-	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
تعمق	ضریب همبستگی	۰/۹۶۰**	۰/۹۵۳**	۰/۷۷۷	۱	۰/۸۴۳**
	سطح معناداری	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	-	۰/۰۰۰
انعطاف پذیری	ضریب همبستگی	۰/۸۲۶**	۰/۹۰۸**	۰/۶۲۳**	۰/۸۴۳**	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	-

براساس نتایج جدول فوق مشاهده می شود که بین ذهنیت فلسفی و خلاقیت دبیران سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه اول پذیرفته می شود. در بررسی فرضیه فرعی اول مشاهده می شود که بین جامعیت و خلاقیت دبیران سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه اول فرعی پذیرفته می شود. در بررسی فرضیه فرعی دوم مشاهده می شود که بین تعمق و خلاقیت دبیران سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه دوم فرعی پذیرفته می شود. در بررسی فرضیه فرعی سوم مشاهده می شود که بین انعطاف پذیری و خلاقیت دبیران سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه سوم پذیرفته می شود.

۵. نتیجه گیری

ذهنیت فلسفی نوعی تفکر است که تفکر منظم را مجسم می سازد و به ذهن فرد اجازه می دهد تا متمرکز باقی بماند. درواقع انجام امور زندگی بدون فکر متمرکز و دقیق، آشفته و بی اندازه احساسی خواهد شد. رفتار احساسی می تواند برقراری ارتباط با دیگران را تضعیف کند. مدیران و دبیران مدارس دارای بیشترین ارتباط با تنوعی از افراد اعم از دانش آموزان، کارکنان، والدین، مسئولان می باشند. بنابراین باید دارای توانایی ذهنی خاصی باشند تا بتوانند در برخورد با افراد و مسائل موفق عمل نمایند. همچنین ذهنیت فلسفی خود یک عامل تاثیر گذار در امور تدریس و خلاقیت معلمان می باشد. از اینرو در پژوهش حاضر رابطه بین ذهنیت فلسفی و خلاقیت مدیران و معلمان مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که خلاقیت دبیران با مولفه های ذهنیت فلسفی رابطه معناداری دارد. همچنین نتایج ما با تحقیقات طالب پور (۱۳۸۴)، بیدختی (۱۳۸۵) و کریمی (۱۴۰۰) همسو بوده است.

منابع

- ۱- اسمیت، فلیپچی. (۱۳۹۱). ذهنیت فلسفی در مدیریت آموزشی، ترجمه محمدرضا بهرنگی، تهران، انتشارات کمال تربیت.
- ۲- پورقاز، عبدالوهاب؛ کیخانزاد، مهین؛ فرجی ارمکی، اکبر. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و ابعاد آن با انجام وظایف مدیریتی مدیران مدارس متوسطه شهرستان زاهدان در سال تحصیلی ۸۷، مجله تعلیم و تربیت، شماره ۱۰۷ صص ۵۱-۶۸.
- ۳- شرفی، محمدرضا. (۱۳۹۱). تفکر برتر. تهران. انتشارات سروش.
۴. Smith, Philip G. et.al. (۱۹۹۴). Logical Thinking Training Method. [Trans.] Ali Shariatmadari. ۴th Ed. Tehran: Samt. [in Persian]
5. Smith, Philip G.(1998). Philosophy of Education. [Trans.] Said Beheshti. Mashhad: Razavi Publications. [in Persian]
6. Smith, Philip G.(2003). Philosophical Mindedness in Educational Management. [trans.] M.R., Behrangi. ۴th Ed. Tehran: Publication of Kamal Tarbiat. [in Persian]
7. Dewey, J.(1947). School and Student. [Trans.] Moshfeq Hamadani. Tehran: Tehran Printing Company. [in Persian]
8. Dewey, J.(1948). School and Community. [Trans.] Moshfeq Hamadani. Tehran: Keyhan printing company. [in Persian]
- ۹- پوررضا، رسول؛ سرمدی، محمدرضا؛ فرج اللهی، مهران؛ معصومی فرد، مرجان. (۱۴۰۱). تأثیر آموزش ذهنیت فلسفی بر افزایش اثربخشی شیوه آموزش مجازی دانشجویان دانشگاه پیام نور. مجله ایرانی آموزش از دوره ۴، شماره ۲، صص ۵۸-۴۰.
- ۱۰- کریمی، معصومه؛ اسماعیلی شاد، بهرنگ. (۱۴۰۰). پیشبینی کیفیت تدریس معلمان بر اساس ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی، فصلنامه مهارت های روانشناسی تربیتی، دوره ۱۲، شماره ۴، صص ۵۱-۴۲.
- ۱۱- جعفریان یسار، حمید؛ جعفریان یسار، فرزانه. (۱۳۹۹). بررسی رابطه ذهنیت فلسفی و مدیریت دانش در مدیران و معلمان دوره ابتدایی. پژوهش در آموزش ابتدایی، دوره ۲، شماره ۳، صص ۳۵-۲۵.
- ۱۲- قائدی، مریم؛ مرادی پردنجانی، حجت الله. (۱۳۹۴). بررسی ذهنیت فلسفی مدیران آموزشی شهرستان شهرکرد، کنفرانس بین المللی اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی.

- ۱۳- سلطانی، اصغر؛ کوشی، زهرا. (۱۳۹۴). پیش‌بینی کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی بر اساس ذهنیت فلسفی و انگیزش شغلی آنان. پژوهش‌های آموزش و یادگیری، دوره ۱۲، شماره ۲، صص ۴۸-۲۹.
- ۱۴- بهرنگی، محمدرضا؛ نوه‌ابراهیم، عبدالرحیم؛ یوسف‌زاده اندواری، رضا. (۱۳۹۳). ذهنیت فلسفی مدیران مدارس متوسطه آمل در ارتباط با روحیه دبیران در پذیرش الگوی مدیریت آموزش علوم. دوماهنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، دوره ۵، شماره ۱۷، صص ۲۰-۱.
- ۱۵- تقی پور ظهیر، علی؛ توکلی، رویا. (۱۳۹۰). بررسی رابطه ذهنیت فلسفی مدیران با عملکرد دبیران مدارس متوسطه آموزش و پرورش منطقه ۴ تهران. مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی، دوره ۴، شماره ۱، صص ۸۰-۶۳.
- ۱۶- بیدختی، امین. (۱۳۸۵). بررسی رابطه خلاقیت و میزان ذهنیت فلسفی در مدیران مدارس سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان شهرستان سنندج در سال تحصیلی ۸۴-۸۵، کنگره ملی علوم انسانی، تهران.
- ۱۷- طالب پور، مهدی؛ حسینی، علیرضا؛ جباری، هادی؛ جباری، مهدی. (۱۳۸۴). بررسی و مقایسه ذهنیت فلسفی مدیران، مربیان و سرپرستان تیم های ورزشی دانشگاه های سراسر کشور. پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۳، شماره ۷، صص ۱۳۰-۱۰۹.